

ANTONIO CABEZAS

EL SIGLO IBERICO DE JAPÓN.
LA PRESENCIA HISPANO-PORTUGUESA EN JAPÓN,
1543-1643

*(Japán ibériai százada.
Spanyol-portugál jelenlét Japánban, 1543-1643)*

Valladolid, Universidad de Valladolid, 1994. 618 p.

Ki az, aki igazán hivatott megírni Japán 1543 és 1643 közé eső történetét? Az angolszász történészek (Boxer, Ruischauer, Knauth, Sansom, Hall, Murdoch, Webb vagy Elison), akiket a kötet szerzője azzal vádol, hogy sok hibával írták történeti munkáikat? Vagy a japánok, akiknek életében egy amerikai újságíró szerint az a legfontosabb, hogy „japánok”, ezért a szerző szerint elfogult történétírók? Netalántán a portugálok, akik jobbára csak saját forrásaikat tanulmányozták Japánban való jelenlétüket illetően? – Ezeket a kérdéseket a „Japán ibériai százada”-nak szerzője, Antonio Cabezas fogalmazta meg könyve bevezetőjében, kétséget sem hagyva az olvasóban afelől, hogy ő alkotta meg a témával kapcsolatban „a művet”. Cabezas, aki 37 éven át élt műve megírását megelőzően Japánban, s noha nem történész (a Kyotói Idegen Nyelvek Egyetemének professzora), hosszú időn át gyűjtötte adatait könyvéhez japán, spanyol és portugál történeti forrásokból.

1543-ban érkezett Japánba Fernando Mendes Pinto, akit aztán szép számmal követtek portugálok és spanyolok a partraszállást követő évszázadban, akik között a hittérítők és kereskedők voltak legtöbben. Valamennyiük közül a legismertebb Xavier-i Ferenc. Ebben a mintegy 100 éves időszakban, egészen addig, amíg Japán nem zárta be kapuit hosszú időre az európaiak (a kereszténység) előtt, számos forrás született a kultúrák találkozásáról. Ezeknek egy – jelentős – részét gyűjtötte össze Cabezas Toledo, Salamanca, Zaragoza, Madrid, Manila, Lisszabon levéltáraiban, japán könyvtárakban, levéltárakban és irattárakban, valamint a British Museumban.

Könyvét enciklopédiaszerűen építette fel, négy nagyobb részre, hét fejezetre és megszámlálhatatlanul sok alfejezetre osztva. Az első részben témája előzményeit mutatja be, felvillantva Japán és Európa korabeli történetét. Mintegy 150 oldalas rész foglalkozik a felfedezések korával, Japán részletes bemutatása mellett itt ol-

vashatunk az első hittérítőkről, Xavier-i Ferenc tevékenységéről is. Külön érdekessége ennek a résznek a szigetország mindennapjait (ételek, lakás, vallás, szexuális szokások, nevelés, nők helyzete, játékok és sportok, hajózás, közlekedés stb.) bemutató alfejezet.

A II–IV. részek az „Elutasítás”, „Idegengyűlölet” és „Áldozat” címet viselik, jelezve, hogy ezekben a fejezetekben az európai és japán kapcsolatok árnyoldalait, a két kultúra közötti elmérgesedő helyzetet mutatja be a szerző. Azt az időszakot, amikor a „mesés” keleti ország egyre inkább rémálommá és utolsó állomássá vált az európai térítők számára.

Antonio Cabezas könyvét sok kritikus szóval illetheti a történészek köre. Alapos anyaggyűjtésének értékéből sokat levon az a tény, hogy nem használ jegyzeteket, több alkalommal nem derül ki világosan az olvasó számára, hogy közölt adatát honnan merítette. A mű szerkezete kissé széteső, az időrendiségen kívül nem mindig lehet felismerni a rendezőelvet. Cabezas munkája főként adatközlő, leíró jellegű, elemzésekbe alig bocsátkozik, és elmarad az a tényeken nyugvó kritika is, amellyel megnyugtatóan bizonyíthatná az általa támadott szerzők adatainak (nézeteinek) pontatlanságát.

Miért ajánlható mégis ez a mű a történészek figyelmébe? Egyrészt azért, mert 22 oldalas, sűrűn gépelt bibliográfiai melléklete (japán, spanyol, portugál, angol és német nyelvű könyvek és tanulmányok feltüntetésével) jó kiindulópont lehet a téma iránt érdeklődő kutató számára. Másrészt azért, mert bőséges adatmennyisége (a hiányos forrásmegjelölés ellenére) színesítheti történelmi ismereteinket Japánról, illetve arról, hogyan futott zátonyra Európa első találkozása ezzel a kortársak által mesebelinek tartott, különös világgal. 1611-ben Sebastián Vizcaino, aki az első Japánba küldött spanyol követ volt, azt vetette papírra a Don Quijote első részét olvasva, hogy Cervantes jobban tenné, ha nem tagadná azon mesés országok létezését, melyek „bús képű lovagja” fejében élnek, hiszen Japán is egy ezen országok közül.

Ambrusné Kéri Katalin